

Platte karakters bij Van Hoves Wagner

Opera Götterdämmerung

☆☆☆☆☆

► In deze *Ring* wringt iets. Geen figuur dwingt empathie af. Casselmans stem taant, net als de hoorns en klarinetten.

ANTWERPEN Bestaat er een recept voor de totale catastrofe? Volgens sommige ondergangsfilosofen en bijbelgenootschappen vormen computergames een bedreiging voor de civilisatie. Best mogelijk dus dat Ivo van Hove op het juiste spoor zit met zijn encensering van Wagners operacyclus *Der Ring des Nibelungen*, een vierluik van de ondergang.

Bij Van Hove: een levende parafraze van *Grand Theft Auto* en andere spellen uit de sadistische hoek van de gamecatalogus. Bij de Vlaamse Opera is *Götterdämmerung* te zien, slotepisode van een Van Hove-*Ring* waarin pc-schermen, platte beeldbuizen en dotcomnijverheid de kern vormen van het Wagner-universum. Het spektakel begon twee jaar geleden tegen een achtergrond van Golfoorlogprojecties, met als primeur een oppergod (Wotan) die het ondermaanse onder controle hield via Google Earth.

Naarmate de mensheid in Wagners cyclus dichterbij kwam, nam in Van Hoves scenerie het Playstationeffect toe. Wagners held Siegmund vond de knuppeldood in beeldatmosferen à la *Mortal Combat*, waarna diens zoon Siegfried aan het moorden sloeg als een incarnatie van Seung-Hui, de ontspoorde schutter van de Amerikaanse school Virginia Tech. Van Hoves *Götterdämmerung* - er was geen ict-diploma voor nodig om het te voorspellen - eindigt met kortsluiting en een universele computercrash.

Richard Wagner (1813-1883) vond overstroming en een flinke fik voldoende voor de val van aarde en hemel. De dichter-componist stierf te vroeg om zich de mogelijkheden te realiseren van de atoomramp of het broeikaseffect. Daar zijn latere *Ring*-regisseurs mee aan de haal gegaan.

Het verrassende van Van Hove, geen groot optimist, is dat hij de ineenstorting (lichtflitsen: alle schermen op zwart) koppelt aan een utopisch slottaferaal. Vreedzame hippieachtigen nestelen zich op de puin hoop die de vermoorde Siegfried, de ontzielde Brünnhilde en andere gecrashte zangers hebben achtergelaten. Ze lichten elkaar bij met kerstkaarsjes en een lampion. Een zwarte jongeman

(Obama, de nieuwe Wotan?) verzamelt volk om zich heen. Doek. *Game over*.

Opletten is wel geboden, want erg veel tijd heeft Wagner voor de slotmaten niet uitgetrokken. Wagner had Van Hove een plezier kunnen doen door ze langer uit te componeren, en de langdradige openingsscène met de schikgodinnen (in Antwerpen: onduidelijke dames bij een schakelkast) te schrappen.

Aan alle bedrog, geweld en verkruidelde liefde die tussen opening en slot zitten, besteedt Wagner veel tijd en Van Hove veel beeld.

Vijftig schermen. *Götterdämmerung*, meesterwerk van de muzikale sinisterheid, krijgt afspiegeling in geprojecteerde verkeerscriminaliteit, puberromantiek en dood te schoppen duivels. De vraag is niet of dat iets toevoegt, maar of Van Hove de 'interactieve' logica ervan in stand weet te houden.

Dat lukt hem alleen door zingende karakters platter te maken. Voorop Siegfried, wiens missie - de wereld redden - bij Wagner wordt gedwarsboomd door een, toegegeven, kinderachtig vergeetdrankje. De held raakt de kluts kwijt en vergeet zijn liefde voor Brünnhilde. Dit zorgvuldig ingebouwde excuus stelt bij Van Hove niet veel meer voor dan een blikje Red Bull. Van Hoves Siegfried is een verkrachter en pocher, even tweedimensionaal als de satanische Hagen, de gekwelde ziel die dat drankje bedacht.

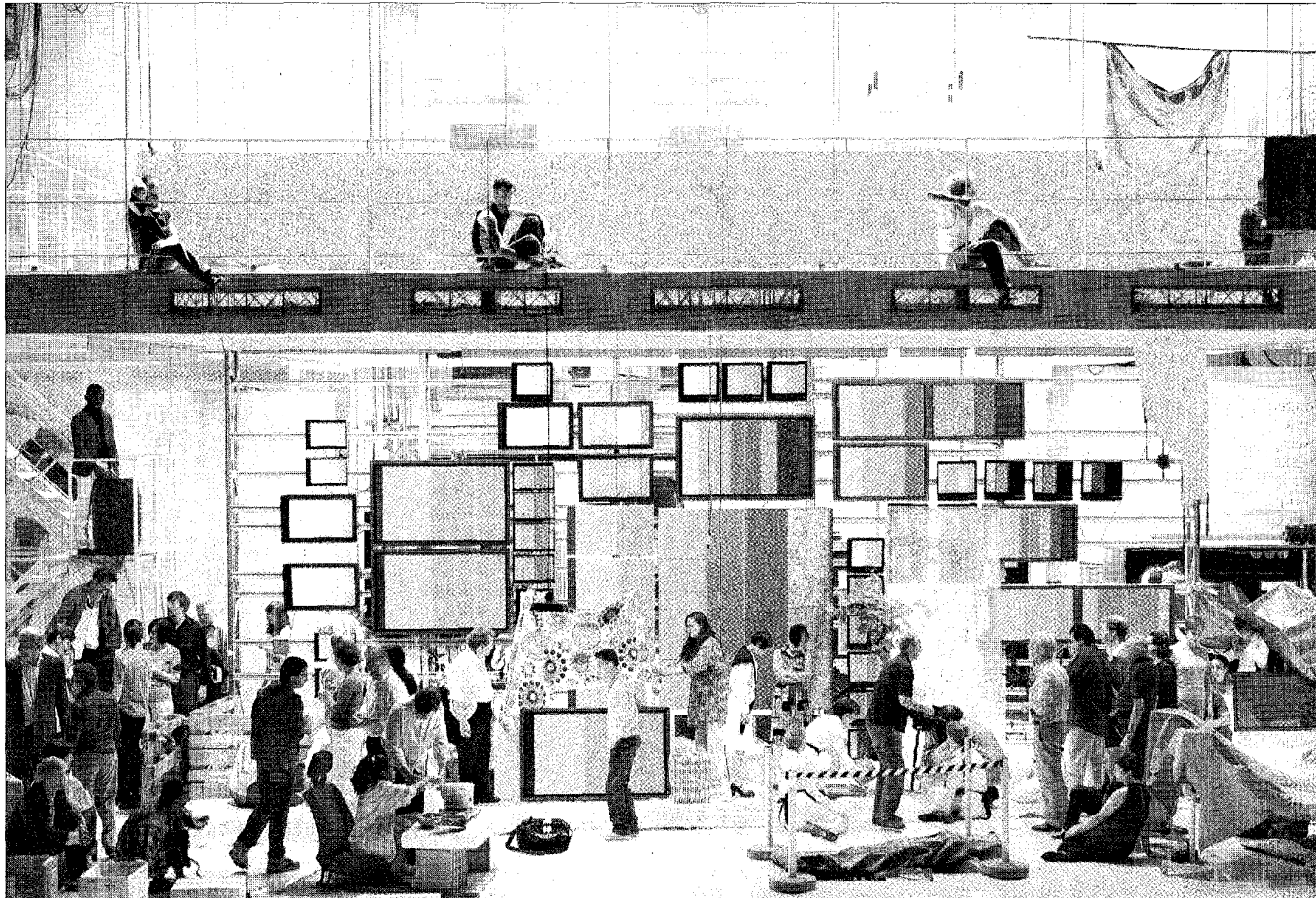
Uiteindelijk is elke *Ring* een mission impossible, en gaat het er niet om of de encensering slaagt, maar om de allure waarmee ze mislukt. In deze *Ring* wringt iets. Geen figuur dwingt empathie af. Het voornaamste verschil met een spelletje als *Battlefield* is dat je de geweldige bas Attila Jun (Hagen) graag hoort zingen. Langer graag dan Lance Ryan, een Siegfried-tenor met de geknepen klank van een vocoder. Jayne Casselman geeft de ontsteltenis van de voetveeg Brünnhilde pakkende overdrijving.

Tot haar stem in de derde akte begint te tanen, net als hoorns en klarinetten in de bak. Dirigent Ivan Törzs stuwt zijn operaorkest wel naar grotere hoogten dan bij eerdere *Ring*-afleveringen.

Roland de Beer

Götterdämmerung. Vlaamse Opera o.l.v. Ivo van Hove/Ivan Törzs. Antwerpen (5/6). Daar t/m 20/6. In Gent 29/6 t/m 9/7. www.vlaamseopera.be

Götterdämmerung van de Vlaamse Opera, slotepisode van Ivo van Hoves versie van Wagners *Der Ring des Nibelungen*. Foto Annemie Augustijns